

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД
служба „Регистратура“; 6-
Изх. № ..... П-235 .....
Дата на регистриране: 06.03.24

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН
КАСАЦИОНЕН
СЪД

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 131 КВ
Дата 06.03.24

Изх. № .....

**ДО
Г-ЖА ПАВЛИНА ПАНОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

На Ваш изх. № 26КД/17.01.2024 г.

Относно: Становище на Върховния касационен съд по к.д. № 21/2023 г. на Конституционния съд на Република България (вх. № В-166/17.01.2024 г. по описа на ВКС)

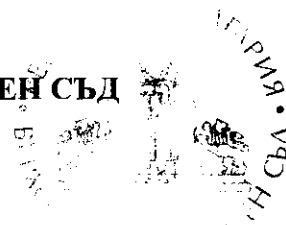
УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПАНОВА,

Приложено изпращам на Вашето внимание становище на Върховния касационен съд по конституционно дело № 21/2023 г., във връзка с искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 300, ал. 3 от Закона за съдебната власт в частта „до три пъти“.

Приложение: съгласно текста.

С уважение,

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**

Становище на Върховния касационен съд на Република България по конституционно дело №21/2023г. на Конституционния съд на Република България

С определение от 16 януари 2024г. Конституционният съд на Република България е допуснал за разглеждане по същество искането на омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 300, ал. 3 от Закона за съдебната власт в частта „до три пъти“ (обн. ДВ, бр. 64 от 07.08.2007г., посл. изм. и доп. ДВ, бр. 108 от 30.12.2023г.).

В искането се твърди, че предвиденото в чл. 300, ал. 3 ЗСВ ограничение на възможностите за явяване на изпит за придобиване на юридическа правоспособност нарушава редица конституционни разпоредби: чл. 48, ал. 1 и ал. 3 относно правото на труд и свободния избор на професия и място на работа; чл. 53 относно правото на образование, което включва и правото да се признае завършеното образование във висши училища; чл. 32 относно правото на личен живот, като вносителят основно акцентира върху нарушение на принципа на пропорционалност при ограничаването на посочените права. Вносителят споделя виждането, че правото на образование и правото на труд не са абсолютни и подлежат на ограничаване при наличието на легитимна цел, но в случая намесата не може да бъде установена и стига до извода, че завършеното юридическо образование се обезсмисля и губи правно значение като фактически състав, пораждащ различни възможности за професионална реализация. Обосновава и нарушение на принципа на правовата държава, закрепен в чл. 4, ал. 1 от Конституцията и по-специално на правната сигурност и предвидимост по отношение на студентите по право, които са започнали своето обучение преди датата на промяна на закона с оглед условията, на които трябва да отговарят, за да придобият юридическа правоспособност.

Върховният касационен съд е конституиран като заинтересована страна по конституционното дело и в това си качество дава следното становище:

Завършването на юридическо образование по специалността „Право“ само по себе си не дава правото да се упражнява каквато и да е юридическа професия. Задължително условие за придобиване на юридическа правоспособност съгласно чл. 294, ал. 1 ЗСВ е 6-месечният стаж като стажант-юрист и полагането на теоретико-практически изпит. В целесъобразността на това изискване никога не е съществувало съмнение, доколкото притежаването не само на теоретични познания, но и на практически умения от практикуващия каквато и да било юридическа професия има съществено значение, доколкото представляват предпоставка за адекватната защита на правата и интересите на гражданите. Това

изискване следователно е установено в обществен интерес и макар да ограничава възможността каквато и да е юридическа професия да бъде упражнявана само поради факта на завършено юридическо образование по специалността „Право“, същото следва да се приеме за легитимно и съответстващо на установените с Конституцията принципи.

Въпросът е дали предвиденото в разпоредбата на чл. 300, ал. 3 ЗСВ при оценка "неиздържал" стажант-юристът да има право да се яви на изпит след допълнителен двумесечен стаж по реда на чл. 297, ал. 2, т. 1, до три пъти, отговаря на изискванията за пропорционалност на ограниченията при упражняването на правата на гражданите и доколко същото защитава легитимен обществен интерес.

След като законът изрично предвижда, че юридическа правоспособност не може да бъде придобита без теоретико-практическият изпит да е бил успешно положен, ограничаването на броя възможности за явяване на този изпит не може да бъде оправдано с обществения интерес. Както вече беше посочено, общественият интерес е в основата на изискването този изпит да бъде успешно положен и именно с това се гарантира в достатъчна степен. Ограничаването на правата на завършилите юридическо образование по специалност „Право“ над онова, което в достатъчна степен гарантира обществения интерес, следва да бъде определено като непропорционално.

Всяко непропорционално на съотношението между личния и обществения интерес ограничение засяга упражняването на конституционно установени права на гражданите по начин, противоречащ на съответните конституционни разпоредби, с които тези права са предвидени и гарантирани.

В този смисъл предвиденото в чл. 300, ал. 3 ЗСВ ограничаване на възможността завършилият юридическо образование по специалност „Право“ да се явява на теоретико-практически изпит повече от три пъти, противоречи на чл. 48, ал. 1 от Конституцията, съгласно който гражданите имат право на труд, като държавата се грижи за създаване на условия за осъществяване на това право. Въпреки че са положили успешно всички семестриални и държавни изпити по специалност „Право“, в резултат на което са придобили виеше юридическо образование, и имат задължителния 6-месечен стаж по чл. 294, ал. 1 ЗСВ, стажант-юристите, получили оценка "неиздържал" повече от три пъти, нямат правото да положат изпита отново и по този начин да полагат труд по завършената от тях специалност.

Съгласно чл. 16 КРБ, трудът се гарантира и защитава от закона. Като последица от предвиденото в чл. 300, ал. 3 ЗСВ ограничение стажант-юристите, получили оценка "неиздържал" повече от три пъти, се оказват лишени от право да упражняват избраната от тях юридическа професия, въпреки че са положили успешно всички семестриални и държавни изпити по специалност „Право“, в резултат на което са придобили виеше

юридическо образование, и имат задължителния 6-месечен стаж по чл. 294, ал. 1 ЗСВ. Правото им на труд следователно не се гарантира и защитава от закона.

Ограничението противоречи и на чл. 48, ал. 3 от Конституцията, съгласно който всеки гражданин свободно избира своята професия и място на работа, тъй като стажант-юристите, получили оценка "неиздържал" повече от три пъти, се оказват лишени от право да упражняват избраната от тях юридическа професия, за което са положили нужните усилия, завършвайки висшето си образование, т.е. придобивайки необходимите теоретични познания, и продължават да полагат усилия да удостоверят и придобиването на съответните практически познания, необходими за упражняването на тази професия.

Ограничението противоречи и на чл. 53, ал. 6, изр. 1 КРБ, съгласно което държавата насърчава образованието, като създава условия за професионално обучение и преквалификация, тъй като със същото държавата прави тъкмо обратното, като лишават стажант-юристите от възможността да след допълнителен двумесечен стаж по реда на чл. 297, ал. 2, т. 1 ЗСВ, в резултат на който да повишат професионалното си образование и квалификация, да положат успешно изпита за юридическа правоспособност. Вместо да създаде условия за професионално обучение, държавата ограничава същото. Обезсмислянето на завършеното юридическо образование с предвиденото в чл. 300, ал. 3 ЗСВ ограничение влиза в противоречие и с чл. 23 от Конституцията, според който образованието е национална ценност - лицата, които са завършили виеше образование се оказват лишени, при това от държавата в лицето на законодателя, от правото да приложат придобитите в резултат от обучението си знания и умения в полза именно на държавата и на обществото.

Следва да бъде споделена и тезата на омбудсмана, че разпоредбата на чл. 300, ал. 3 ЗСВ е неясна, тъй като при езиковото ѝ тълкуване не се установява дали законодателят е имал предвид, че след като веднъж вече се е явил на изпита за юридическа правоспособност и е получил оценка „неиздържал“, стажант-юристът има право да се яви на изпита още три пъти, или максималният брой явявания с получена оценка „неиздържал“ е три. Като неясна разпоредбата противоречи на принципа на правовата държава — както КС приема в Решение № 13 от 27.09.2022 г. по к. д. № 8/2022 г., неясните и неразбираеми нормативни разпоредби противоречат на принципа на правовата държава.